

Önarckép garázsban 2012.02.11.

Szerző Administrator
2012. március 07.
Utolsó frissítés 2012. március 07.

2012. február 11., szombat: RiportÖnarckép garázsbanA szerző felvételeiFalun élők körében aránylag ritka az alkotó, művészet iránt nem csak vonzódó, hanem annak valamely ágával próbálkozó atyafi. Egyrészt, mert kevesen érzik, hogy a gyötrelmes napi, főként mezőgazdasági munka után rajzolni, festeni, fát vagy csontot faragni, írni, zenélni szeretnének, másrészt, aki ebbe a környezetbe születik – tehát nem vidékre kiköltözött, városban nevelkedettekről van szó –, indulásból lépéshátrányban van azokkal szemben, akik városban cseperednek, ott szocializálódnak. Eltekintve a szerencsés kivételektől, ez eddig is így volt, vélhetően így is marad, legalábbis a nagy átlagot illetően.

Emiatt is sajátos, különleges világ a vidéki alkotóké, esetükben, megítélésükben megfontolandó, érdemes-e ugyanazt a mércét alkalmazni, mint hivatásos művészek munkáinak szemlélésekor, rangsorolásakor. Hiszen meghatározó szempont, hogy kreatív embereink mással foglalkoznak, mint a falun élők nagy többsége, gondolataikat, érzelmeiket – úgymond amatőrként, naiv művészekként – valamilyen formában közvetíteni próbálják. A maguk módján, a maguk eszközeivel viszonyulnak világunkhoz, és ezzel máris kapcsolódnak a teremtő emberek családjához. Háromszéken, szerencsénkre, volt, van és lesz hasonló, falun lélegző, közösségi értéket is jelentő alkotó: Uzon községben hármat is emlegetnek, egyikük Szabó Imre, aki festményeivel hívta fel magára a figyelmet.

Névjegyzék

Szabó Imre önmagával és környezetével békesség-ben, harmóniában él, bol-dog ember. 2011 novemberében átlépte a hetvenöt esztendő életküszöböt, feleségével, Ilona asszonnyal (akit egyszerűen csak Ica néniként ismernek, mivel a nagyközségben több Szabó Ilona is lakik) megünnepezték már aranylakodalmukat, s fél évszázad együttlét után három gyermekükkel és azok családjával még mindig összeülnek minden vasárnap az uzoni családi fészekben ebédelni, beszélgetni. Imre bátyánkat nem csak fémipari szakmáját becsülettel, leleménnyel végző, köztisztelőnek örvendő férfiként ismerik – szinte egész pályafutását a néhai uzoni szeszgyárban töltötte, onnan is ment nyugdíjba –, ő a helybéli református egyházközség főgondnoka, megyebírója és egyben a falu amatőr festője. Ő persze azt mondja magáról, "géplakatos vagyok, nem festő", de párszor kiállított már a községben, többeknek is ajándékozott képeiből, s festőállványán most is egy karácsonyra készülő újabb csendélet pihen, melyet legkisebb lányának szán. Fémmegmunkálóként is a változatos, kreativitást igénylő feladatokat szerette, nem a "sablonmunkát". Rajzolás iránti érzéke már tanuló korában kitűnt, de csak később kezdett el festeni, a munka (harminckilenc évet dolgozott a szeszgyárban) s további teendői – házépítés, gyermeknevelés, méhészkedés, közösségi feladatok – mellett megalkotott életművét mintegy ötven-hatvan képre becsüli. Azt vallja, festeni csak pihenten lehet, kimerülten, fáradtan nem. De ami ennél is fontosabb, a festészet számára nem olyan időtöltés, amit külső felkérésre, hatásra, rábeszélésre lehetne művelni, a készítésnek belülről kell jönnie. Egy szó, mint száz, Szabó Imre mértékletes, sorsával elégedett, kiegyensúlyozott, idős úriember, s ha csupán ennyiről lenne szó, zilált, szétfaricskálódó világunkban bizony ez sem lenne kevés.

A festőállványhoz vezető út

Imre bátyánk egyszerű földműves családba született Uzonban 1936. november 16-án. Már gyermekkorában vonzódott a rajzoláshoz, de arra az elemi iskolában nem nyílt lehetősége, mert otthon a mezőgazdasági munka volt az első. "Akkor mentünk iskolába, amikor a hó leesett, mert kellett menni a mezőre, tavasszal a bárányokat, ősszel más állatokat legeltetni, szüleimet segítetttem, ilyen volt akkor az elemi iskola többünknek is itt, a községben" – emlékezik vissza. Egyik tanítónénije, özvegy Varga Vilmosné Széplaki Katalin ma is él, s várja, hogy találkozzanak, beszélgessenek. Uzon-ból aztán 1952-ben brassói fémipari szakiskolába iratkozott, két évig járt oda, s örült, hogy az alatt csak a tanulásnak szentelhette idejét. Látni érzékét, ajánlották neki a rajztanári pályát. A Cenk alatti városban anyanyelvű képzésben részesült, akkoriban sok volt a magyar szó, számos székelyföldi fiatal élt, dolgozott ott, közösségi élményt jelentett az együttlét: "észe sem vettük, hogy Brassóban a nagyobb többség nem magyar, ott szinte semmit nem tanultam a román nyelvből". A traktorgyárba helyezték ki, Uzonból ingázva másfél évig dolgozott ott, ám el akart jönni, mert a szakma változatosabb része érdekelte. Így visszatért Uzonba, ahol 1953-tól Széplaki Károly géplakatos-mester segédeként mezőgazdasági gépek javításával foglalkozott. Az akkori időből való olvasmányélménye, A magyar szabadságharc története című ötkötetes könyv, gyakran éjszakába nyúlóan is a sorokat böngészte. 1956-ban behívták katonának Bákóba, november 5-én, névnapján kellett berukkolnia. Negyedikén este elment tanítómesteréhez, Széplaki bácsihoz elbúcsúzni, "szegény öregúr sírni kezdett, s azt kérdezte, te, Imre, fiam, hova mentek ti, Magyarországon most bombázták meg Budapestet az oroszok, most mentek ti katonának?"... Tankosként szolgált, 1958-ban szerelt le. Hazatérve, huszonkét esztendősen álláskeresőben újra Széplaki Károlyhoz fordult, aki ezúttal sírva fogadta, "fiam, keress más helyen munkát, mert a kollektivizálás elvitte a gépeket". Végül az uzoni szeszgyárban alkalmazták, 1958-tól 1997-ig dolgozott ott karbantartó géplakatosként, részlegvezetőként, akit "mindig ösztönzött a szakmabeli feladat". Felesége meséli, két év udvarlás után, 1960-ban összeházasodtak, három gyermekük született, Imre, Adél és Hilda. Ica néni férje szeszgyári ténykedéséről azt említi, "mindenes" volt, s bár soha nem lépett be a kommunista pártba, "az aranykorszakban" mégis megkapta az érdemrendeket, mert jó munkás volt, de Imre bácsi legyint, mondván, nem akar részletezni minden apróságot.

Biciklivel rajzóra

A fémipari munkában is vonzotta az alkotás, az egyéni megoldás lehetősége, három csillárt készített az uzoni református templomba, kaput a torony bejáratához, de akár egy zárat is szívesen alakított látszólag

kinyithatatlaná. Párhuzamosan foglalkozott mesterségével, méhészkedéssel és festészettel. Most húsz méhcsaládja van, "szeretem őket, akármilyen szúrósak, kedvelem a viselkedésüket". Az nyugózi le a méhekben, hogy milyen összhangban tudnak élni, "jobban, mint az ember, egymást pártolják, védik, féltik az anyát, mert ha elvesz az anya, az egész család megsemmisül". Huszonhat éves kora óta fest, akkoriban azt gondolta, kipróbálja, hogyan tud rajzolni. Lelkesen lapoz a korabeli skiccek, portré- és egész alakos vázlatok között, fiatal korában könyvekből rajzolt le történelmi személyiségeket, Sissi, Széchenyi, Kossuth, Berzsenyi, Petőfi, Rákóczi arcképét mutatja, még Eminescut is körvonalazta, de behoz még egy későbbi, 1973-ból származó önarcképet is, amely amúgy a garázsban "hányódik" felakasztva, szerszámok, méhészeti kellékek között csüng alá a mennyezetről. "Ezekkel a rajzokkal kezdődött a festésem", vallja, s felidézi, három évig, 1963–1965 között hetente kétszer járt Sepsiszentgyörgyre a múzeumban tartott amatőr képzőművészeti iskolába, Ördög Zoltán rajztanárhoz, aki tizenötüket tanította. Ő volt az egyedüli, aki vidékről érkezett rajzórára, biciklivel közlekedett, akár esett, akár havazott. A kezdet termékeny tanulmányidőszak volt, 1962–1963-ban naponta, olykor még éjjel kettőkor is rajzolt, "annyira ösztönzött", hogy nem tudta abbahagyni. "Egy festőnek minden kell tetsszék" – mondja érdeklődési köréről, hangsúlyozva, hogy ő csak amatőr festő. Egy időre aztán lankadt a rajzolási kedve, mert házat építettek, ő maga is keményen fejtette az alaphoz szükséges követ Bikfalván. Igaz, volt olyan barátja, aki azt mondta neki, "bolondságot csinált" azzal, hogy a ház alapjához fejtette a követ, mert ez idő alatt inkább festenie kellett volna, majd eladni a munkákat, s abból kifizetni a köfajtást... Ebben igaza volt, véli, de nem mert belevágni, inkább felkelt reggel négykor, kiment a bányába, dolgozott este kilencig, s másnap kezdte előlről. "Így ment ez a munka, de megvan az a hely, ahol pihenhetek".

Feltámadunk

Egyfajta "vonzalom" számára a festészet, "szeretni kell, az embernek ösztönöznie kell saját magát; ha más mondaná, hogy fessek le, nem tudnám, de ha én akarom, sikerül". Gyermekei is megszerették, "belenőttek" ebbe a légkörbe, korábbi tanulmányrajzait szívesen és sokat nézegették, forgatták, némelyiket "eljátszották". Uzoni otthonuk mindenik szobáját most festményei díszítik, számos képet elajándékozott, a rokonság már el is várja az efféle meglepetéseket. Imre bátyánk jó szokása, hogy felesége névnapjára, születésnapjára rendszeresen virágcsendéletet fest, azért is, mert "nem hervad el". Ha tehette volna, foglalkozott volna csak festészettel? "Nagy merészség lett volna, hogy beleugorjak egy ilyen láthatatlan valóságba", töpreng hangosan, így aztán a festészet megmaradt életem át tartó szenvedélyként, ami egyre jobban ösztönözte, s melynek műveléséhez "erőfeszítésre", jó kedvre, nyugalomra volt szüksége. "Ilyenkor nem szabad idegesnek lenni, fáradtan nem lehet nekimenni az ecsettel a képnek", s bár olykor hónapokra abba-abbahagyta, arra is rájött, festve még pihenni is tud. Érezni kell azt is, hogy "siker követi a munkáját, mert ha valaki elszomorodva, kedvtelenül kezdi, akkor inkább ne is fogjon hozzá, s ez más szakmában is így van". Uzoni hétköznapiakat, utcarészleteket, történelmi témákat, tájat és virágcsendéletet egyaránt festett. Amikor egy-egy kiállítással bemutatkozott a község könyvtárában, illetve iskolájában, a falubéliek meglepődtek azon, mire képes, "hogyan ilyen is kitelik tőlem". Festményein láthatóak az egykori uzoni hétköznapi élet nyomai, dolgozó emberek a bikfalvi kőbányában (Kőfajtók), nyári rekkenőségben mezei munkát végzők (Aratók), egykori uzoni kovács testvérpár, András és János (Kovácsok), de megfestette Petőfi elestét is, készített bibliai ihletésű tájat, Arany János nyomán megörökítette a téli pusztát, de megihlette Wass Albert ismert sora is: "a víz szalad, a kő marad". Állandóan azt kereste, "hogyan nyugodt lelkiismerettel fogjak neki a munkának", de úgy érzi, "lelkemben minden sikerült". Ez a fajta elégedettség nagy eredmény, s örül, amikor hozzátartozói dicsérik a festményeit, elismerik a munkáját. "Ha másoknak tetszem, biztos jó vagyok magamnak is." Az embernek meg kell békülnie sorsával, tovább kell vinnie, amit elgondolt, el kell végeznie azt a feladatot, amit kitűzött magának, vallja. S az is hajtotta, hogy "tétlenül ne üljek, legyen valami haszna az életemnek, lássák az unokáim, mások is, hogy nem ok nélkül éltem, valamit csak alkottam". Gondol-e arra, hogy véges az emberi lét? Igen, mindannyian meghalunk, de "az is benne van, hogy feltámadunk, mert mire való a mi hitünk, ha nem hiszünk a feltámadásban?" Mózes László